

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Навчально-методичною радою ІДГУ
Протокол № 4 від 15.01.2019 р.

Голова НМР *Н. М. Кольцун* Н. М. Кольцун

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Усна історія: засади, джерела, методи

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, 03 Гуманітарні науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.03 Історія), 032 Історія та археологія
(спеціалізація) *(код і назва спеціальності (предметної спеціальності або спеціалізації))*

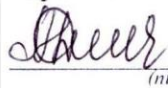
освітня програма Середня освіта: історія, основи правознавства та економіки
(назва освітньої програми)

освітня програма Історія та археологія: історія. Охорона історико-культурної
спадщини
(назва освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

 А.В. Діанова
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

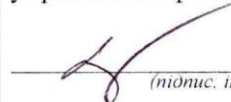
кафедрою української і всесвітньої історії та культури

протокол № 8 від 10.01.19

Завідувач кафедри
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова науково-методичної ради факультету української філології та соціальних наук

 І.Б. Висанок
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробник програми:

Гончарова Наталія Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри української і всесвітньої історії та культури.

Рецензент програми:

Циганенко Лілія Федорівна, доктор історичних наук, професор кафедри української і всесвітньої історії та культури, проректор з науково-педагогічної роботи ІДГУ.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	Лекції:	
	26	8
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 120	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 3	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 5-6	Семінарські заняття:	
	22	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 5	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: залік	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: інтерпретація історичного матеріалу засобами усної історії.

Метою вивчення дисципліни є: ознайомити студентів з теоретичними і практичними засадами усної історії; висвітлити прийоми історичної і текстологічної критики усноісторичних джерел; формувати практичні навички опрацювання усноісторичних джерел та їхнього застосування у викладацькій та дослідницькій роботі.

Передумови для вивчення дисципліни: оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін «Вступ до спеціальності з основами наукових досліджень», «Історичне джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни».

Міждисциплінарні зв'язки: проблематика курсу пов'язана з дисциплінами «Історичне краєзнавство, музеєзнавство та архівознавство», «Історико-культурна спадщина України».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- Знання:** знати теоретико-методологічні засади усної історії; особливості комплексного усноісторичного аналізу; складові процесу інтерв'ювання, структуру джерелознавчого аналізу.
- Уміння:** розробляти проблематику інтерв'ю і проекту; складати різні види питальників; володіти навичками щодо транскрибування, інтерпретації й презентації матеріалів усноісторичних пошукувань; характеризувати усне

джерело; формулювати висновки за результатами усноісторичного дослідження та застосовувати їх у практичній діяльності.

3. *Комунікація*: організовувати співпрацю учнів і вихованців та ефективно працювати в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях); розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва; дотримуватись концепції міжнаціонального та міжкультурного діалогу в Україні.
4. *Автономність та відповідальність*: аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів; демонструвати самостійність і відповідальність при виконанні функціональних обов'язків.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Усна історія – перспективний науковий напрям гуманітарних знань	8	4	4	-	-	-	12	2	1	1	-	-	-	20
2.	Методологічні засади усної історії	8	4	4	-	-	-	14	2	1	1	-	-	-	20
3.	Усна історія і «memory studies»	10	6	4	-	-	-	14	3	2	1	-	-	-	20
4.	Методика організації і проведення інтерв'ю	10	6	4	-	-	-	10	3	2	1	-	-	-	20
5.	Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація	8	4	4	-	-	-	10	2	1	1	-	-	-	12
6.	Етичні та правові засади усного інтерв'ю	4	2	2				8	2	1	1				10
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	26	22	-	-	-	72	14	8	6	-	-	-	106

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Усна історія – перспективний науковий напрям гуманітарних знань

Мета і завдання курсу. «Усна історія» і історики минулого. Причини виникнення інтересу до усної історії в ХХ ст. Інституалізація наукової дисципліни. Школи «усної історії»: Європа, США, Україна, Росія. Чотири парадигми розвитку усної історії (Алістер Томпсон). Усна історія та міждисциплінарна інтеграція. Генеза терміну «усна історія» (Алан Невінс). Співвідношення понять «усна історія», «жива історія», «жива пам'ять», «усна пам'ять» та ін. «Справжня історія» versus «усна історія»: протистояння чи співрозвиток.

Тема 2. Методологічні засади усної історії

Ілюстративність versus концептуальність. Інший ракурс чи додаткова інформація. Чи можна побудувати дослідження тільки на матеріалах усної історії. Історія повсякдення, мікро історія, біографічне письмо, соціальна антропологія та їх взаємодія із усною історією.

Прецедентні тексти, ключові тексти, світові події як фактор створення та існування усної історії. Верифікація усного спогаду. Параметри впливу на формування джерела. Релігійні, соціальні, політичні, етнічні, гендерні чинники. Співставлення усного джерела із іншими типами джерел.

Тема 3. Усна історія і «memory studies»

Пам'ять як проблема гуманітарного знання (М. Хальбвакс, Я. Ассман, П. Коннертон, П. Нора). Концепція «колективної та індивідуальної пам'яті». «Історична пам'ять», «політика пам'яті», «місця пам'яті», «репресована пам'ять», «монетаризація пам'яті».

Поняття «травми» (П. Штомпка). Травматичний досвід. Пам'ять та забування. Травматична амнезія.

Використання пам'яті для формування ідентичності. «Корисне минуле».

«Втрата соціальної пам'яті». Не європейські способи конструювання пам'яті.

Тема 4. Методика організації і проведення інтерв'ю

Ініціювання інтерв'ю. Методи створення питальника. Запитальник як механізм формування усного джерела і конструювання чужого досвіду. Питання як спосіб стимуляції і конструювання пам'яті. Стимуляція чи симуляція джерела (Д. Хубова).

Обов'язкові питання. Питання «що?де?коли?».

Проблема пошуку респондентів. Способи підготовки до інтерв'ю: домовленості, пояснення, нагадування.

Техніка інтерв'ювання. Структуроване інтерв'ю. Різновиди напівструктурованого інтерв'ю (

Наративне інтерв'ю. Внутрішня компетентність у побудові спогадів про минуле. «Цугцванги» (Ф. Шутце).

Тема 5. Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація

Як правильно транскрибувати: паузи, «словник емоцій», ілюстративні фото, опис обстановки. Транскрибування як перший етап інтерпретації. Словник після інтерв'ю.

«Місця умовчання» та їх розкодування. Повтори тем і сюжетів: зберігання їх в транскрибованому тексті. Які суттєві моменти мають бути у текстовій презентації усної історії. Інструменти Інтернет для зберігання «голосів минулого».

Тема 6. Етичні та правові засади усного інтерв'ю

Людська етика і проблема травматичних просторів пам'яті. Юридична етика та проблема авторського права. Як отримати дозвіл на публікацію. Варіанти іменної та анонімної публікації. Форми публікації.

5.2. Тематика семінарських занять

ТЕМА 1. Усна історія – перспективний науковий напрям гуманітарних знань

ТЕМА 2. Усна історія – перспективний науковий напрям гуманітарних знань

ТЕМА 3. Методологічні засади усної історії

ТЕМА 4. Методологічні засади усної історії

ТЕМА 5. Усна історія і «memory studies»

ТЕМА 6. Усна історія і «memory studies»

ТЕМА 7. Методика організації і проведення інтерв'ю

ТЕМА 8. Методика організації і проведення інтерв'ю

ТЕМА 9. Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація

ТЕМА 10. Транскрибування, інтерпретація, зберігання, презентація

ТЕМА 11. Етичні та правові засади усного інтерв'ю

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Підготовка до лекційних та семінарських занять	20 (30)	Конспект
2.	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
3.	Виконання індивідуальних завдань: <ul style="list-style-type: none">- опрацювання наукових статей;- виконання індивідуального завдання;- підготовка до презентації результатів дослідження.	14 (28) 14 (24) 20 (20)	Анотації наукових статей Звіт Презентація
	Разом	72 (106)	

Тематика індивідуальних завдань

Перелік наукових статей для самостійного опрацювання

1. Daniel Orlovsky. Social History and Its Categories // Slavic Review. Vol. 47. # 4. Winter 1988. P. 620 – 623.
2. David B. Grusky and Ivan K. Fukumoto. Social History Update: A Sociological Approach to Historical Social Mobility // Journal of Social History. Vol. 23. # 1. Autumn 1989. P. 221 – 232.
3. Diane Koenker. Urbanization and Deurbanization in the Russian Revolution and Civil War // The Journal of Modern History. Vol. 57. # 3. Sep. 1985. P. 424 – 450.
4. Don S. Kirschner. City and Country: Rural Responses to Urbanization in the 1920s. — Westport, Conn.: Greenwood Publishing Corporation, 1970. — 279 p.
5. Geoff Eley. Labor History, Social History, —Alltagsgeschichtel: Experience, Culture, and the Politics of the Everyday — a New Direction for German Social History? // The Journal of Modern History. Vol. 61. # 2. Jun. 1989. P. 297 – 343.

6. James A. Henretta. Social History as Lived and Written // The American Historical Review. Vol. 84. # 5. Dec. 1979. P. 1293 – 1322.
7. James Allen Vann. The Comparative Method and German Urban History // Comparative Studies in Society and History. Vol. 15. # 2. Mar. 1973. P. 240 – 248.
8. Jurgen Koska. What is Leftist about Social History Today? // Journal of Social History. Vol. 29. Special Issue. 1995. P. 67 – 71.
9. Louise A. Tilly. People's History and Social Science History // Social Science History. Vol. 7. # 4. Autumn 1983. P. 457 – 474.
10. Mark M. Smith. Making Sense of Social History // Journal of Social History. Vol. 37. # 1. Autumn 2003. P. 165 – 186.
11. Michael F. Hamm. The City in Russian History. — Kentucky: The University Press of Kentucky. — 344 p.
12. Patrick M. Horan. Theoretical Models in Social History Research // Social Science History. Vol. 11. # 4. Winter 1987. P. 379 – 400.
13. Peter N. Stearns. Social History Present and Future // Journal of Social History. Vol. 37. # 1. Autumn 2003. P. 9 – 19.
14. Peter N. Stearns. Social Update: Sociology of Emotion // Journal of Social History. Vol. 22. # 3. Spring 1989. P. 592 – 599.
15. Richard Jensen. Oral History, Quantification, and the New Social History // Oral History Review. Vol. 9. 1981. P. 13 – 25.
16. Richard T. Vann. The Rhetoric of Social History // Journal of Social History. Vol. 10. # 2. Winter 1976. P. 221 – 236.
17. Robert A. Lewis and Richard H. Rowland. Urbanization Urbanization in Russia and the USSR: 1897 – 1966 // Annals of the Association of American Geographers. Vol. 59. # 4. Dec. 1969. P. 776 – 796.
18. Robert R. Dykstra. Town-Country Conflict: A Hidden Dimension in American Social History // Agricultural History. Vol. 38. # 4. Oct. 1964. P. 195 – 204.
19. Steven C. Hause. The Evolution of Social History // French Historical Studies. Vol. 19. # 4. Autumn 1996. P. 1191 – 1214.

Див.: Стяжкіна О.В. Програма «Усна історія: метод, методологія, джерело». Донецьк, 2012.

Індивідуальні завдання

Зміст та порядок виконання індивідуальних завдань для студентів визначаються згідно з річним планом роботи ЦУІ ІДГУ. Обов'язковими складовими індивідуального завдання є: розробка питальника, визначення кола респондентів, проведення інтерв'ю, опрацювання зібраних матеріалів.

Результати власного індивідуального дослідження студенти презентують на семінарському занятті.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю:* семінарські заняття, індивідуальні завдання.
- 6.2. *Форми проміжного контролю:* модульна контрольна робота.
- 6.3. *Форми підсумкового контролю:* залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях, результати самостійної роботи з науковою літературою, а також якість виконання студентом індивідуального завдання у вигляді реферату та його презентації.

Модульна контрольна робота проводиться в письмовій формі та включає два теоретичні питання, відповіді на які дають можливість оцінити рівень оволодіння теоретичним матеріалом, а також вміння застосовувати ці знання у практичній діяльності.

Зразок варіанту модульної контрольної роботи:

1. Висвітліть основні правила транскрибування.
2. Охарактеризуйте методи інтерпретації усного джерела.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною

	літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Анотування наукових статей	5
Індивідуальне завдання	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання *анотацій наукових статей* є вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором у статті. Оцінювання *індивідуального завдання* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела. Критеріями оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

Грінченко Г.Г. Методичні рекомендації з аналізу нарративних інтерв'ю. Для студентів і аспірантів. – Х.: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2008. – 32 с.

Усна історія: теорія та практика / Упорядники А. Бойко, С. Білівненко, Ю. Головка та ін. — Запоріжжя: Тандем-У, 2008. — 100 с.

У пошуках власного голосу: Усна історія як теорія, метод та джерело. зб. наук. ст. / за ред. Г. Г. Грінченко, н. Ханенко-Фрізен. — Харків : ПП «ТОРГСИНПЛЮС», 2010.

Іріюглу Ю.О. Усноісторична методика в наукових дослідженнях та освітньому процесі у ВНЗ // Наукові записки історичного факультету ЗНУ. – 2014. – Вип. 40.

Марущак О.В. Усна історія в контексті міждисциплінарних досліджень пам'яті // Грані. – 2012. – № 12 (92).

Нагайко Т. Ю., Іваненко А.О. Методичні рекомендації з організації та проведення наукових досліджень з питань вивчення історичного минулого сільських населених пунктів засобами усної історії (для студентів історичних факультетів). – Переяслав-Хмельницький, 2005.

10.2. Допоміжні джерела

Буцько В.Н. «Устная история» в контексте изучения личности / В.Н. Буцько // Роль личности в истории: реальность и проблемы изучения: науч. сб. (по материалам 1-й Международной научно-практической Интернет-конференции) / редкол. В. Н. Сидорцов (отв. ред.) [и др.]. – Минск : БГУ, 2011.

Нора П. Между памятью и историей: проблематика мест памяти. Нация-память. Как писать историю Франции? Эра коммемораций // Франция-память. Пер. с фр. Д. Хапаевой. СПб, 1999.

Пушкарева Н.Л. Устная история и гендерная история: сближение и перспективы развития // Общественные науки и современность. – 2012. – № 1.

Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник. – Випуск 11-12. Усна історія в соціально-гуманітарних студіях: теорія і практика досліджень / За редакції Володимира Кравченка та Гелінади Грінченко. – Харків: ТОВ «НТМТ», 2008. – 432 с. Доступно: http://keui.wordpress.com/2010/12/29/shid_zahid_11_12/

Томпсон П. Голос прошлого. Устная история. М., 2003.

Тош Д. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка. М., 2000.

Филюшкин А.И. Методические указания по проведению исследований по устной истории. Доступно: <http://www.nashpolytech.ru/index.php>

Хобсбаум Э. Изобретение традиций / Пер. с англ. С. Панарина // Вестник Евразии. - 2000. - № 1 (8). - С. 47–62

Хрестоматия по устной истории. / Пер., сост., введение, общ. ред. М. В. Лоскутовой. СПб., 2003.

Хубова Д.Н Устная история. «Verba Volant ?». Методическое пособие. М., 1997.

Доел Р. «Устная история» в историографии современной науки: опыт и проблемы // Вопросы истории естествознания и техники. –2000. – № 4. – С. 60–88.

Сурева Н. Правила видання джерел усної історії (проект). — Запоріжжя: РА Тандем— УІ, 2005. — 20 с.

10.3. Інтернет-ресурси

<http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал – новини освіти та науки, статті з питань освіти, навчальні курси, ресурси з дистанційної освіти.

<http://mon.gov.ua> – Сайт Міністерства освіти і науки України.

<http://oralhistory.com.ua> – Українська асоціація усної історії.